

Etika in odgovornost osebja, zaposlenega v reševalni službi*

POVZETEK. *Poklicno etiko zdravstvenih delavcev določa kodeks etike zdravstvenih delavcev in zakon o zdravstveni službi. Avtor je v svojem referatu dal podarek dajanju nujne medicinske pomoči in pri tem uporabi medicinskih sredstev zdravstvenih delavcev in zdravstvenih delovnih organizacij. Ta mora biti po obsegu in kvaliteti višja od nestrokovnega občana. Nadalje pojasnjuje odgovornost pri prevozu ponesrečenca oziroma bolnika in upoštevanje njegovih pravic glede zdravljenja kakor tudi svojcev v primeru njegove neprištevnosti ali smrti.*

ETHICS AND RESPONSIBILITY OF THE AMBULANCE PERSONNEL. *The guidelines of the professional ethics of the health workers are set by both, the Code of Ethics of the Health workers and by the Health Service Act. The author points out the importance of emergency assistance, which requires an appropriate medical equipment of health staff and health institutions. The extent and quality of this aid should attain a higher level than the one provided by a non-trained citizen. Next, the responsibility of the personnel during the transport of a casualty or an ill person is pointed out. The author stresses the rights of the patient to treatment, as well as the rights of his relatives in case of his death or mental disturbances.*

O dolžnostih in odgovornosti zdravstvenih delavcev v nujni medicinski pomoči je napisanega že veliko. Razumljivo je, da se to nanaša tudi na odgovornost osebja, zaposlenega v reševalni službi in da v zakonu ni zapisano vedno tako, kot bi človek pričakoval. Gre za to, da naš razmeroma dolgo časa veljavni zakon vsem, ki delajo v reševalni službi, ne daje statusa zdravstvenega delavca. Če govorimo o etiki, potem govorimo o poklicni etiki. Obseg te etike je pri nas določen s kodeksom etike zdravstvenega delavca. Veliko ljudi je takšnih, ki imajo pomembno in odgovorno funkcijo v zdravstveni službi in jih vežejo ta načela.

Ti zdravstveni delavci, pa tudi vsi tisti, ki delajo v zdravstveni službi in katerih dejavnost je za delovanje zdravstvenih delovnih organizacij nujno potrebna, naj se definirajo kot osebe s končano šolo oziroma izobrazbo. Tako bi pravzaprav zajeli tisti krog ljudi, ki mora slediti etičnim načelom.

Če govorimo o etični dolžnosti in odgovornosti, nam ni treba čakati na spremembo zakona. Koristno in prav bi bilo, da gremo po isti poti, kot smo šli zdravstveni delavci, ko smo sami pripravili besedilo kodeksa etike zdravstvenih

* Povzetek referata na konferenci sekcije reševalnih služb v Ptujju 16. maja 1977, »NOVIS« št. 5/77.

delavcev, razpravljali z drugimi zdravstvenimi delovnimi organizacijami ter ga leta 1963 sprejeli v Beogradu. S tem je dobil moč zakona in obveze, ki veže zdravstvene delavce in zdravstvene zavode. Kdor čuti, da je to potrebno in koristno, sprejme načela etike in odgovornost zdravstvenih delavcev kot svojo lastno obvezo.

Druga takšna zadeva so izjemne razmere zdravstvene službe, o katerih smo že velikokrat razpravljali. Gre za vse tiste naloge ki jih predpisi o zagotavljanju nujne pomoči pri elementarnih nesrečah in drugih nezgodah nalagajo zdravstveni službi.

Določbe o tem so zajete tako v kodeksu, kot v zakonu o zdravstvenem varstvu, vendar sta si tu kodeks in zakon nekoliko v nasprotju, saj je kodeks znatno starejši in so v obdobju 11 let, to je od leta 1963—1974, marsikateri stvari dozorele. Zlasti dozorela so gledišča in možnosti glede prve in nujne medicinske pomoči. Tako imenovani delež prve pomoči je v zakonu dosti boljše definiran kakor v kodeksu, tako da je danes pravzaprav kompleks te pomoči zajet takole:

Prvo pomoč je dolžan dati vsak občan, ne glede na svojo izobrazbo.

Nujna medicinska pomoč je višja po obsegu in kvaliteti. Uporaba medicinskih sredstev prehaja od čiste improvizacije, se lahko upravlja tudi v zdravstvenih zavodih in jo je dolžan dati vsak zdravstveni delavec.

Sedaj je pojasnjeno, ali veljajo za zdravstvene storitve v zdravstvenih delovnih organizacijah in za zdravstvene storitve med transportom enaka pravila ali pa naj se smrt bolnika med prevozom šteje za njegovo smrt v zdravstveni organizaciji.

Nekaj časa so trdili, da se ne šteje, potem pa je bila dana avtentična razlaga sekretariata za zdravstvo, da se smrt bolnika med transportom šteje za smrt v zdravstveni delovni organizaciji, kar je popolnoma pravilno.

Takšne primere veže predpis iz zakona o zdravstvenem varstvu, ki predpisuje obvezno obdukcijo.

Treba pa je opozoriti na izjemo tega pravila, in sicer, kadar ta prevoz ne teče proti zdravstvenemu zavodu, temveč od zdravstvenega zavoda proti domu. Če nekoga na njegovo željo ali na željo svojcev prepeljemo domov z željo, da bi doma umrl, bi bil nesmisel, takšnega bolnika, ki je zapisan smrti, zadržati v zdravstveni organizaciji zaradi poznejše obdukcije.

Kot že povedano, so dolžni nujno medicinsko pomoč dati vsi zdravstveni delavci in vse zdravstvene organizacije.

Če sklenemo tako, da bomo šteli vse delavce, ki so zaposleni v zdravstvu, za zdravstvene delavce, ne glede na njihovo izobrazbo, potem nas dolžnost nujne medicinske pomoči veže vse. Ta dolžnost zajema dve plati, in sicer — dolžnost dajati pomoč in dolžnost, da znamo dati zdravstveno pomoč.

Dajanje zdravstvene pomoči mora omogočiti katerakoli zdravstvena organizacija, ne glede na njeno usmerjenost, ki je odgovorna tudi za prekrške ter kaznovana z visoko denarno kaznijo, če bi komu odklonila nujno potrebno medicinsko pomoč.

Odgovornost, ki veže zdravstvene delavce, je dvojna:

— osebna, ker je zdravstveni delavec, in

— prek njegove organizacije, ki je tudi sama odgovorna, da opravlja to pomoč.

V zvezi s prevozom duševnih bolnikov brez zdravstvenega spričevala, ki niso sposobni odločati, je dolžnost reševalca, da takega bolnika vseeno pripelje v zdravstveno organizacijo.

Bolniki imajo pravico odločati o tem, ali se bodo zdravili ali ne, pa tudi pravico sprejeti ali odkloniti zdravlila. Te pravice je treba upoštevati, toda ne brezpogojno. Kadar gre za bolnika, za katerega lahko upravičeno trdimo, da njegova sposobnost odločanja zaradi mladosti, duševne nerazsodnosti ali duševnega stanja, kot je stanje po poškodbi, ni povsem v redu, da ne more polnopravno odločati, potem ne bomo pogrešili, če odločimo mimo njegove volje z namenom, da bi življenje in zdravje bolnika ohranili, pa čeprav bomo imeli pozneje sitnosti, ki jih prinaša zdravniški poklic.

ZNAČILNOSTI VITALNIH STATISTIČNIH KAZALNIKOV ZA POPULACIJO SR SLOVENIJE

Vitalna statistika daje v sodobnem zdravstvenem varstvu številne podatke za preučevanje in ocenjevanje zdravstvenega stanja prebivalstva, pa tudi za programiranje, odločanje in načrtovanje. V sodobni družbi se dogajajo demografske spremembe, ki imajo številne družbene, sociološke, ekonomske, zdravstvene in druge posledice. Značilnost splošnih vitalno statističnih kazalnikov v SR Sloveniji je v tem, da sta se v zadnjih 50 letih rodnost in umrljivost postopno zmanjševali. To je posledica boljšega življenjskega standarda, učinkovitih socialno zdravstvenih ukrepov ter uspešnih preventivnih in kurativnih posegov na področju zdravstvenega varstva.

— Prišlo je do pomembnega zmanjševanja umrljivosti dojenčkov in do postopnega naraščanja pričakovane dolgotrajnosti življenja.

— Več je starejšega in starega prebivalstva.

— Močno se je zmanjšalo število kmečkega prebivalstva.

— Rodnost je v zadnjih letih uravnovešena na ravni okoli 17 ‰.

— Fertilitetnost se je znižala na raven okoli 70 ‰.

— Ker je v zadnjem desetletju tudi umrljivost nizka (okoli 10 ‰), je s tem zagotovljena racionalna reprodukcija prebivalstva in zmeren naravni prirastek (okoli 7 ‰).

— Naraščanje prebivalstva je brez izrazitih nihanj in je prej počasno kot hitro!

Pomembne socialne, ekonomske, zdravstvene in kulturne spremembe, ki so nastale po drugi svetovni vojni, so povzročile tudi bistvene spremembe v načinu življenja ter v naravnem gibanju prebivalstva. Čeprav na gibanje prebivalstva vplivajo številni dejavniki, je zdravstvena dejavnost posredno in neposredno vključena v te spremembe v prebivalstvu, bodisi kot področje, na katerem se te spremembe še posebno kažejo. Tako je zdravstvena dejavnost bodisi glede na vzroke, kakor tudi na posledice gibanja prebivalstva pri tem najbolj neposredno angažirana.

Pri tem pa je poznavanje vitalno statističnih kazalnikov pomembno ne le za načrtovanje zdravstvenega varstva, temveč tudi za načrtovanje celotnega družbenega razvoja.

Mgr. sci. dr. Dominik Komadina
(Zdrav. varstvo št. 16, 1977)